

ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Динамізм сучасних економічних умов характеризується наростаючою поляризацією за рівнем соціально-економічного розвитку регіонів, що спричиняє депресивний стан економіки окремих територій та обмежує можливості їх іноземного інвестування. Деструктивні тенденції у господарських комплексах депресивних регіонів, недостатність їх власних фінансових ресурсів та вичерпання потенціалу екстенсивного розвитку на фоні неефективних механізмів іноземного інвестування створюють передумови розбалансованості національної економіки. В цьому контексті визначення проблем та напрямів удосконалення іноземного інвестування подолання депресивності територій є запорукою не лише економічного зростання, розвитку експортних галузей та технологічного переоснащення виробництва цих територіальних утворень, але й макроекономічної стабілізації в цілому.

Депресивні території суттєво відрізняються можливостями щодо залучення інвестицій. Так, іноземні інвестори надають перевагу регіонам урбанізованим, з розвиненою інфраструктурою, з наявною кваліфікацією трудових ресурсів. Загальний обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на 1 січня 2009 року становив 35,7 млрд. дол. США, протягом 2011 року обсяг зростає до 49,4 млрд. дол. США, та до 58,2 млрд. дол. США на початок 2014 року [1]. При цьому за регіонами іноземні інвестиції розподілені дуже нерівномірно. Найвищий інвестиційний рейтинг характерний для м. Київ: в його економіку на початок 2009 року залучено 37,3% загального обсягу іноземних інвестицій, в 2011 році цей показник зростає до 49,4% і лише

у 2013 році скорочується до 48,2%. Порівняно високі показники мають також Дніпропетровська (16,7% загального обсягу іноземних інвестицій у 2010 році), Київська (3,8% у 2009 році), Донецька (понад 5% протягом 2011-2013 років) області. Водночас питома вага у загальному обсязі іноземних інвестицій депресивних Тернопільської та Чернівецької областей є найнижчою порівняно з іншими регіонами та становить менше 1% протягом семи років, лише для Закарпатської області характерна більш позитивна динаміка в залученні іноземних інвестицій (їх частка в загальному обсязі понад 1% у 2007-2008 роках, однак скорочується з 0,9 % до 0,8% протягом 2009-2013 років) (табл. 1).

Отже, незначна частка іноземних інвестицій, яка припадає на економіку депресивних територій, пояснюється тим, що в їх межах не вирішеними залишаються питання підвищення економічної зацікавленості в інвестуванні вітчизняних та іноземних інвесторів, збільшення обсягів інвестицій з усіх можливих джерел та їх спрямування на реалізацію стратегічних цілей економіки держави.

Причинами, що зумовлюють подальшу деформацію показників іноземного інвестування економіки депресивних територій також є: недосконале законодавство України з питань захисту прав власності, адміністрування податків, отримання у власність земельних ділянок, провадження підприємницької діяльності та здійснення контролю за нею; вузькість внутрішнього ринку; недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності окремих регіонів, неналежна система підготовки інвестиційних програм і проектів для надання інвестицій; нерозвиненість ринкової інфраструктури міжнародного бізнесу; застаріле обладнання на підприємствах депресивних територій; інертність місцевої влади при залученні інвестицій; відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства в інвестуванні.

В умовах економічної нестабільності для вирішення вищезазначених проблем необхідною є загальна стратегія іноземного інвестування розвитку депресивних територій, яка б визначала його пріоритети шляхом розрахунку

Питома вага прямих іноземних інвестицій по регіонах України в загальному обсязі іноземних інвестицій у 2007- 2013 роках¹

(на початок року; %)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Україна	100	100	100	100	100	100	100
АР Крим	2,4	1,8	1,8	1,8	2,4	2,6	2,8
Вінницька	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5	0,4	0,5
Волинська	1,3	1,1	0,8	0,5	0,5	0,7	0,6
Дніпропетровська	9,9	7,5	7,0	16,7	16,2	15,2	15,6
Донецька	4,6	4,2	4,1	5,1	5,1	5,8	6,0
Житомирська	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7	0,7
Закарпатська	1,2	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,8
Запорізька	2,6	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9	1,9
Івано-Франківська	1,3	1,3	1,5	1,1	1,3	1,2	1,4
Київська	3,7	3,6	3,8	3,6	3,5	3,3	3,4
Кіровоградська	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3
Луганська	1,0	0,9	1,4	1,5	1,6	1,5	1,5
Львівська	2,6	2,6	2,8	2,8	2,8	3,0	2,9
Миколаївська	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5
Одеська	3,0	2,8	2,6	2,5	2,5	2,9	2,9
Полтавська	1,2	1,4	1,1	1,2	1,4	1,7	1,8
Рівненська	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5
Сумська	0,6	0,4	0,6	0,8	0,7	0,7	0,7
Тернопільська	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Харківська	4,3	4,5	5,1	6,1	5,6	3,9	3,8
Херсонська	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5
Хмельницька	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Черкаська	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	1,6	1,5
Чернівецька	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Чернігівська	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
м. Київ	32,8	37,3	39,4	48,7	49,4	49,3	48,2
м. Севастополь	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Нерозподілені за регіонами обсяги інвестицій	22,1	22,5	20,1	0,2	–	0,2	0,1

¹Примітка. Розраховано за даними Державної служби статистики України.

економічного ефекту на перспективу. Так, значним джерелом зовнішнього фінансування депресивних територій є залучення і використання іноземних кредитів під гарантії Кабінету Міністрів України. Водночас, для позитивного ефекту на кредитному ринку доцільно забезпечити жорсткий і прозорий порядок державного гарантування іноземних кредитів з їх орієнтацією на довгострокові інвестиційні проекти.

Важливе значення для удосконалення іноземного інвестування подолання депресивності територій має комплекс заходів, спрямованих на створення сприятливого інвестиційного клімату шляхом розвитку всіх кластерів, що працюють в даних регіонах. Це забезпечить поєднання зусиль місцевої влади, банківського сектору, бізнесових структур та громадян на вирішенні регіональних проблем. Особливо доцільним в активізації іноземного інвестування розвитку депресивних територій є страхування інвестицій від некомерційних ризиків та створення державного інформаційного центру сприяння іноземним інвестиціям.

Література:

1. Державна служба статистики України. Статистична інформація – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: .
<http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Економіка України на шляху від депресії до зростання: джерела, важелі, інструменти / [Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська та ін.] / За ред. Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 96 с.
3. Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції: монографія / М.П. Бутко, О.Ю. Акименко. – Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. – Ніжин: Аспект – Поліграф, 2009. – 232 с.
4. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика: монографія / З.В. Герасимчук, В.Г. Поліщук. – Луц. нац. техн. ун-т. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011 . – 516 с.
5. Фінансова система інвестиційного забезпечення регіонального розвитку економіки: монографія / О.О. Другов. – К.: Ін-т банк. справи, 2007. – 151 с.
6. Юрій С.І. Проблеми фінансового забезпечення розвитку депресивних територій в умовах трансформації економічних процесів / С.І. Юрій, І.Й. Круп'як // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України. – 2008. – Випуск 13. – С. 5–11.